

TÜRK-İŞ | Haber Bülteni

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu

Bayındır Sokak No: 10 Kızılay - Ankara | Tel: (0.312) 433 31 25-29 | Faks: (0.312) 433 85 80 - 433 68 09

facebook.com/turkiskonfederasyonu

twitter.com/turkiskonf

www.turkis.org.tr

27 Eylül 2017

EYLÜL 2017 AÇLIK ve YOKSULLUK SINIRI

- ✓ DAR ve SABİT GELİRLİLERİN DİRDİ GEÇİM... FİYAT ARTIŞLARIYLA BİRLİKTE YOKSULLUK DA YAYGINLAŞIYOR...
- ✓ DÖRT KİŞİLİK AİLENİN AÇLIK SINIRI 1.523 TL, YOKSULLUK SINIRI 4.960 TL
- ✓ AYLIK MUTFAK ENFLASYONU YÜZDE 1,19 ve ONİKİ AYLIK YÜZDE 9,84 ORANINDA
- ✓ ASGARİ ÜCRET AYLIK NET 1.404 TL AMA BİR KİŞİNİN AYLIK GEÇİM MALİYETİ 1.901 TL

Devletin resmi kurumu olan TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) tarafından açıklanan "Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması, 2016" sonuçları, ülkemizde yoksulluk sorununun devam ettiğini göstermektedir. Vatandaşların mevcut gelirleri ve yaşama şartları temel alınarak belirlenen yoksulluk sınırına göre (medyan gelirin yüzde 60'ına göre) yoksulluk oranı yüzde 21,2'dir. Diğer bir ifadeyle ülkede yaşayan yaklaşık her beş kişiden biri, devletin resmi kurumunun belirlediği kritere göre, yoksuldur.

TÜRK-İŞ (Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu) tarafından otuz yıldan bu yana her ay düzenli olarak yapılan "açlık ve yoksulluk sınırı" araştırması ise "insan onurunun gerektirdiği yaşama şartları" temel alınarak hesaplanmaktadır.

TÜRK-İŞ Araştırmasının Eylül 2017 ayındaki sonucuna göre:

- Dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapması gereken aylık gıda harcaması tutarı (**açlık sınırı**) 1.522,58 TL,
- Gıda harcaması ile birlikte giyim, konut (kira, elektrik, su, yakıt), ulaşım, eğitim, sağlık ve benzeri ihtiyaçlar için yapılması zorunlu diğer aylık harcamalarının toplam tutarı ise (**yoksulluk sınırı**) 4.959,54 TL oldu.
- Bekar **bir çalışanın aylık yaşama maliyeti** ise 1.901,08 TL olarak gerçekleşti.

Tablo 1: Dört Kişilik Ailenin Açlık ve Yoksulluk Sınırı (TL/Ay)

	Eylül 2016	Aralık 2016	Ağustos 2017	Eylül 2017
Yetişkin Erkek Gıda Harcaması	388,51	399,91	421,27	425,84
Yetişkin Kadın Gıda Harcaması	317,95	328,19	344,21	349,98
15-19 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	410,70	424,40	447,30	452,15
4-6 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	269,05	279,67	289,96	294,61
Açlık Sınırı	1.386,22	1.432,17	1.504,74	1.522,58
Yoksulluk Sınırı	4.515,37	4.665,04	4.901,42	4.959,54

* Gıda harcaması tutarı, yuvarlama nedeniyle, toplamda farklı olabilmektedir.

TÜRK-İŞ hesaplamasına göre; dört kişilik bir ailenin sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için yapması gereken aylık gıda harcaması tutarı geçtiğimiz aya göre 18 TL, yılbaşına göre 90 TL ve geçen yılın aynı ayına göre 136 TL artış gösterdi. Yoksulluk sınırı tutarı ise son bir ayda 58 TL, yılbaşına göre 295 ve geçen yılın aynı ayına göre 444 TL arttı.

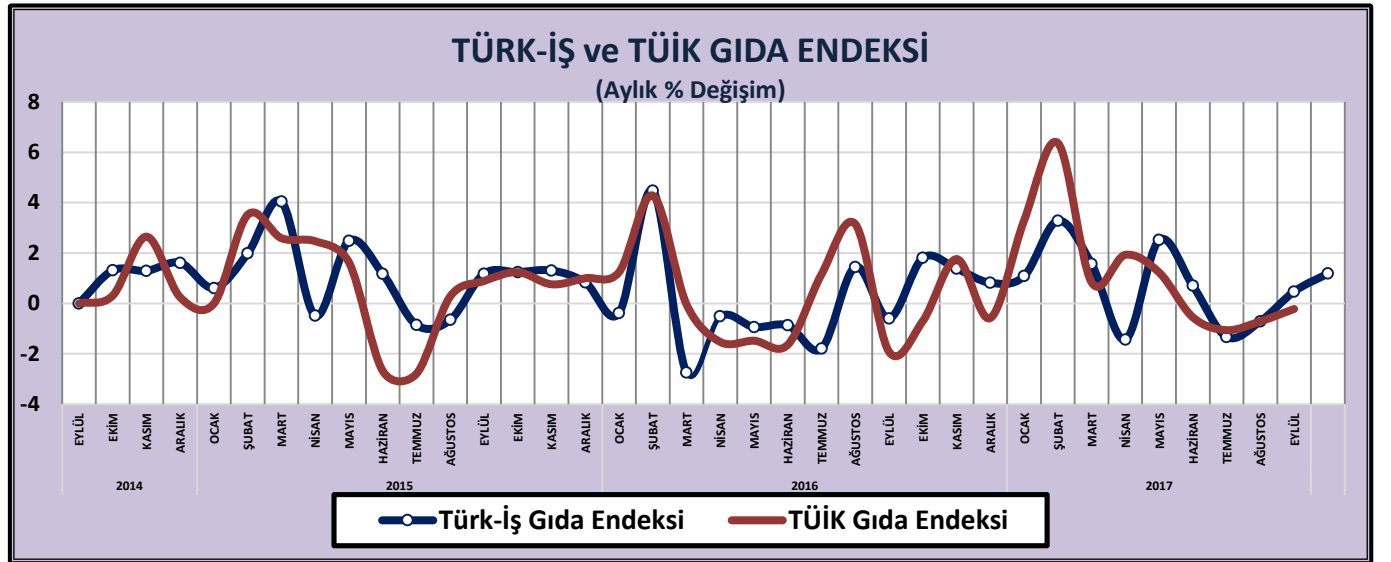
TÜRK-İŞ'in verileri temel alındığında "mutfak enflasyonu"ndaki değişim 2017 Eylül ayında şu şekilde gerçekleşti:

- Ankara'da yaşayan dört kişilik bir ailenin "gıda için" yapması gereken asgari harcama tutarı **bir önceki aya göre** yüzde 1,19 oranında arttı.
- Yılın **ilk dokuz ayı itibariyle fiyatlardaki artış** yüzde 6,31 oranında gerçekleşti.
- Gıda enflasyonunda **son on iki ay itibariyle artış oranı** yüzde 9,84 oldu.
- **Yıllık ortalama artış oranı** ise yüzde 6,96 olarak hesaplandı.

Tablo 2: Gıda Harcamasındaki Değişim

	Eylül 2014	Eylül 2015	Eylül 2016	Eylül 2017
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	1,31	1,24	1,81	1,19
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	10,03	10,46	0,07	6,31
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	15,31	14,39	1,83	9,84
12 aylık ortalamalara göre değişim oranı (%)	13,26	14,46	6,78	6,96

TÜRK-İŞ tarafından hesaplanan gıda fiyatları endeksi ile Türkiye İstatistik Enstitüsü (TÜİK) tarafından hesaplanan tüketici fiyatları endeksi alt grubunda yer alan gıda fiyatları endeksindeki aylık artışlar aşağıdaki şekilde yer almaktadır.

Gıda harcaması çalışmasına temel alınan beslenme kalıbında yer alan ürünlerin fiyatları Eylül 2017 itibariyle şu şekilde değişim gösterdi:

- Süt, yoğurt, peynir grubunda; bu ay süt ve yoğurt fiyatı arttı, peynir fiyatı ise ortalamada biraz geriledi. Her zaman olduğu gibi sadece beyaz peynir (inek) fiyatı hesaplamada dikkate alındı, koyun ve keçi sütünden yapılan peynir ya da örgü, kaşar peyniri gibi ürünler kapsam dışında tutuldu.

- Et, tavuk, balık, sakatat, bakliyat ürünlerinin bulunduğu grupta; kıyım ve kuşbaşı et fiyatı Kurban bayramı sonrası da değişmedi, tavuk fiyatı da aynı kaldı. Sakatat ürünleri (dana ciğer, yürek, böbrek) fiyatlarında da bir değişiklik tespit edilmedi. Bunun nedeni balık mevsiminin başlaması olarak açıklandı. Mevsimin başında balık fiyatı biraz yüksek oldu ve fakat ilerleyen günlerde düştü. Yumurthanın tane fiyatı iki kuruş ucuzladı. Bakliyat ürünleri (kuru fasulye, kırmızı-yeşil mercimek, nohut, barbunya vb.) fiyatları nohutta artarken kuru fasulyede biraz düştü, diğerleri ise aynı kaldı.
- Yaz mevsimi boyunca gıda harcaması artışını dengeleyen yaş sebze-meyve fiyatları bu ay yükseldi. Ortalama sebze-meyve fiyatı bu ay 3,75 TL oldu ve geçtiğimiz aya göre kilogramda 17 kuruş arttı. Geçtiğimiz ay 3,53 TL olarak hesaplanan sebze ortalama kilogram fiyatı bu ay 3,68 TL oldu. Meyve ortalama kilogram fiyatı ise 3,65 TL'den 3,86 TL'ye yükseldi.
Hesaplama yapılırken -her zaman olduğu gibi- pazarda yaygın bulunan mevsim ürünleri esas alındı, ürünlerin tek tek ağırlığı yerine harcama sepetindeki meyve-sebze tüketimi toplam miktarından hareket edildi.
- Ekmek, pirinç, un, makarna, irmik gibi ürünlerin bulunduğu grupta; bu ay fiyatlar yine aynı kaldı.
- Son grup içinde yer alan gıda maddelerinden; tereyağı ve margarin fiyatı artarken zeytinyağı ve ayçiçekyağı fiyatı aynı kaldı. Zeytin ortalama fiyatında (siyah-yeşil) bir değişiklik olmadı. Yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık, ayçekirdeği vb.) ürünlerinde bu ay fındık fiyatı yine geriledi, antep fıstık fiyatı ise zam gördü. Baharat (kimyon, nane, karabiber, vb.) ürünlerinden karabiber fiyatı düştü, ancak pul biber fiyatı arttı, diğerleri ise aynı kaldı. Pekmez, şeker, tuz, salça, çay ve ıhlamur fiyatı bu ay da aynı kaldı, ancak reçel fiyatı arttı, bazı bal ürünlerinde ise fiyat gerilemesi tespit edildi.

Konfederasyonumuzca hesaplanan tutarlar ücret düzeyi olmayıp haneye girmesi gereken toplam gelir miktarıdır. Ancak hanede çalışan sayısının sınırlı ve fakat ele geçen ücretin yetersiz olduğu durumlarda, elde edilen gelir birden fazla kişinin geçimini karşılayamamakta, kişi başına "insanca geçim için" yapılması gereken harcama tutarı yetersiz kalmaktadır.

TÜRK-İŞ'in bu araştırması alanında ilktir. Daha sonra bu alanda yapılan benzeri çalışmalara da örnek olmuştur/olmaktadır. "Açlık ve Yoksulluk Sınırı" çalışmasında hesaplamaya temel alınan gıda maddelerinin fiyatları, Konfederasyonumuzca piyasadan, market ve semt pazarları sürekli ve düzenli dolaşarak **doğrudan** tespit edilmektedir. TÜİK tarafından derlenen fiyat verileri kullanılmamakta ve fakat, gelişmeleri değerlendirmek ve kıyaslama yapmak için sonradan izlenmektedir. **Çalışma bu niteliğiyle bağımsızdır.**

Konfederasyonumuz her ayın son haftasında ve TÜİK açıklamasından yaklaşık bir hafta önce hesaplama sonuçlarını kamuoyuna açıklamaktadır ve bu yönüyle, tüketici fiyatlarındaki artış eğilimini yansıtan **"öncü gösterge"** niteliğini de taşımaktadır.

AÇIKLAMALAR

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine saygın yaşam düzeyi sağlayacak bir gelir elde etmeleri esastır. Yoksulluk, genel anlamıyla, insanların temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumu olarak tanımlanmaktadır. Yoksulluk sınırı tutarı, bir ailenin, insan onurunun gerektirdiği zorunlu ihtiyaçları karşılayabilmesi için yapması gereken harcama düzeyidir.

Türkiye’de bu konuda düzenli bir çalışma bulunmamaktadır. TÜRK-İŞ, var olan bu eksikliği gidermek amacıyla, Aralık 1987’den bu yana düzenli olarak her ay, gıda harcaması tutarını ve buradan hareketle açlık ve yoksulluk sınırını açıklamaktadır.

Türkiye’de yoksulluk sınırı ve yoksulluğun boyutları ile ilgili ilk resmi çalışma TÜİK tarafından 14 Nisan 2004 günü açıklanan “2002 Yoksulluk Çalışması”dır.

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine yetecek bir ücret almaları gereği açıktır. Ancak temel ihtiyaçların karşılanabilmesini sağlayacak ve refaktan pay almasını mümkün kılacak ücretin hesabı nasıl yapılacaktır? İşçinin yaşam standardını sürdürmesi ya da iyileştirmesi için gerekli olan tutar ne kadar olmalıdır? Kuşkusuz bu ve benzeri soruların cevabını vermek kolay değildir. Gerekli olacak tutarın hesabı, yaşam standardı ve tüketim alışkanlıklarına da bağlı olarak kişiden kişiye, hatta ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir.

İşçinin ailesiyle birlikte, insan onuruna yaraşır bir yaşam düzeyi sağlayabilecek harcama tutarını belirlemek için yapılabilecek hesaplamalardan biri, beslenmeye ilişkin ihtiyaçların belirlenmesidir. Dengeli beslenebilmek için, yetişkinlerin ihtiyaç duyacağı kalori miktarı ile çocukların yaşlarına göre gerekli olan kalori miktarının ne olması gerektiği hakkında bilimsel araştırmalar yapılmıştır. Sağlığın korunabilmesi için bu kalorileri sağlayacak besin miktarları yanı sıra, gerekli protein, yağ ve karbonhidrat miktarları konusunda da belirlemelerde bulunulmuştur. Bu kapsamda, farklı büyüklükteki aileler için toplam besin ihtiyacı hesaplanabilmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasında, dört kişilik bir ailenin, bilimsel olarak belirlenmiş beslenme kalıbı temel alınmaktadır. Anılan beslenme kalıbı, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Teknolojisi Yüksek Okulu’ndan sağlanmıştır. Günlük kalori ihtiyacının hesabında, hem yetişkin kişiler hem de genç ve çocuk nüfus dikkate alınmaktadır. Buna göre yetişkin erkek için 3500, yetişkin kadın için 2300, 15-19 yaş grubundaki erkek çocuk için 3200 ve 4-6 yaş grubundaki çocuk için 1600 kalorilik liste temel alınmıştır.

Çalışmada kullanılan besin grubunda şu besin maddeleri yer almaktadır:

Birinci grupta; süt, yoğurt, peynir... İkinci grupta; et, tavuk, balık, sakatat ürünleri, yumurta, kuru bakliyat (nohut, mercimek, kuru fasulye, barbunya vb.)... Üçüncü grupta; meyve ve sebze... Dördüncü grupta; ekmek, makarna, pirinç, bulgur, un, irmik, diğer tahıl unları... Beşinci grupta; tereyağı, margarin, ayçiçeği yağı, zeytinyağı, zeytin, yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık vb.), şeker, reçel, marmelat, bal, pekmez, tuz, baharat (kimyon, karabiber, pul biber, nane vb.), çay, ıhlamur, salça...

Araştırmada, dört kişilik bir ailenin fizyolojik ihtiyaçları ile tutarlı, yeterli ve dengeli beslenmesini sağlamak için gerekli olan kalori sayısı ve bunu karşılayacak besinlerin cins ve miktarı temel alınmaktadır. Ankara’da çalışanların yoğun olarak alışveriş yaptıkları market ve semt pazarları ayda iki-üç kez dolaşarak fiyatlar derlenmekte ve yapılması gereken asgari düzeydeki gıda harcaması tutarı hesaplanmaktadır.

“Açlık Sınırı” dört kişilik bir ailenin, sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için bir ayda gıda için yapması gereken asgari harcama tutarını tanımlamaktadır.

İnsan onuruna yaraşır düzeyde yaşam sürdürebilmek için gereken harcama tutarı, hiç kuşku yok ki, gıda ile sınırlı değildir. Gıda harcaması yanında giyim, konut, ulaşım ve diğer ihtiyaçlar için gerekli tutarın da ayrıca hesaplanması gerekmektedir. “Yoksulluk sınırı” zorunlu ihtiyaçlar için yapılması gereken toplam harcama tutarını ifade etmektedir.

Gıda dışındaki zorunlu harcamaların tutarını ayrıntılı olarak ve tek tek hesaplamak için kullanılabilecek, “beslenme kalıbı” benzeri bir bilimsel ve objektif yöntem -maalesef- mevcut değildir. Bu tutarın hesaplanmasında, genellikle aile bütçesi yöntemi kullanılmaktadır. Ailelerin elde ettiği geliri ve temel ihtiyaçları için yaptıkları harcamaları gösteren çalışmalardan yararlanılarak bir hesaplama yapılabilmektedir. Diğer bir ifadeyle, ailelerin toplam harcamaları içindeki “gıda” payı temel alınarak gıda dışı harcamalara ulaşılmaktadır.

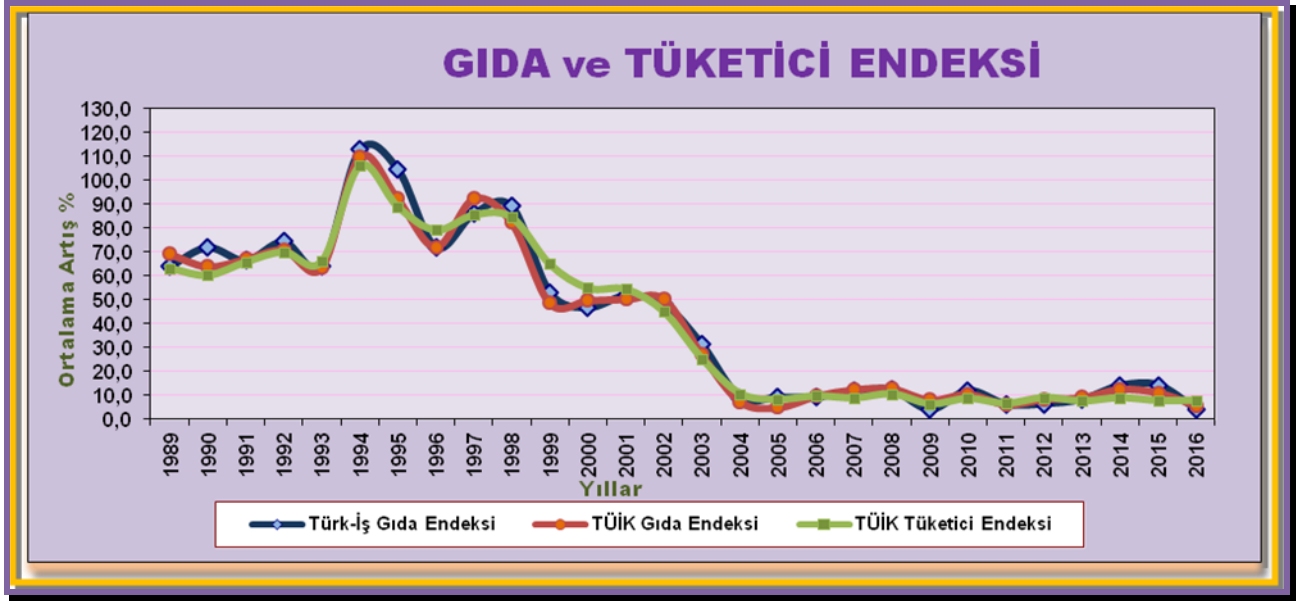
Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından, aile bütçesine yönelik anket çalışması yapılmaktadır. TÜİK, ülke genelinde yaptığı anket ile ailelerin elde ettiği geliri ve tüketim harcamalarını bulmaktadır. TÜİK’in 2003-2004 Hanehalkı Tüketim Harcamaları Anketi’ne göre gıda harcamalarının toplam tüketim harcamaları içindeki payı yüzde 30,70 oranındadır.* Hesaplamalarda bu oran esas alınmaktadır.

TÜRK-İŞ çalışması sonucu açıklanan yoksulluk sınırı tutarı, işçinin eline geçmesi gereken ücret düzeyi değildir. Bu değerlendirme eksik bir yaklaşımın ifadesidir. Yoksulluk sınırı tutarı, ailenin yapması gereken insan onurunun gerektirdiği harcama düzeyidir ve bir bakıma, haneye girmesi gereken toplam gelirin alt sınırını ortaya koyan önemli bir göstergedir. Ancak çoğu zaman, ücretli çalışan ailenin tek gelir kaynağı olduğundan yoksulluk sınırı tutarı olması gereken ücret düzeyi olarak görülmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasıyla hesaplanan gıda harcama tutarında, aylar ve yıllar itibariyle meydana gelen değişimi yansıtan oranları enflasyon verisi olarak değerlendirmek de ihtiyatlı bir yaklaşımı gerektirmektedir.

Konfederasyonumuzun otuz yıldan bu yana her ay düzenli olarak yaptığı gıda harcaması tutarındaki değişim, bir bakıma TÜİK’in açıkladığı tüketici fiyatlarındaki değişimin yönünü ortaya koyan öncü gösterge niteliğindedir. Nitekim 1988-2014 yıllarını kapsayan dönemdeki TÜİK tüketici fiyatları endeksindeki artış ile birlikte tüketici fiyatları içinde önemli alt harcama grubu olan gıda harcamalarındaki yıllık ortalama değişim TÜRK-İŞ gıda harcaması ile kıyaslandığında -neredeysse- paralel bir gelişme hemen dikkati çekmektedir.

* TÜİK 2005 yılı için bu oranı yüzde 28,3; 2006 yılı için yüzde 28,5; 2007 yılı için yüzde 28,4, 2008 yılı için yüzde 26,6; 2009 yılı için yüzde 26,7; 2010 yılı için yüzde 27,1; 2011 yılı için yüzde 26,2 olarak hesaplamıştır. 2012 yılı için bu oran yüzde 25,1 ve 2013 için yüzde 23,5’dir. 2014 yılı için TÜİK tarafından hesaplanan gıda içi harcama oranı yüzde 22,7 ve 2015 yılı için yüzde 22,5’dir. Bu oran 2016 yılı için yüzde 22,4’dür.

Ancak, yinelemek gerekir ki, bu çalışma, tüketici fiyatları endeksi olarak değerlendirilmemelidir.

Dar gelirli ailelerin elde ettiği gelirin yeterli ve dengeli beslenme için gerekli harcamaları bile karşılayabilecek düzeyde olmadığı açıktır. Aileler, düşük düzeydeki geliriyle beslenme ve beslenme dışı harcamaları karşılayabilmek için çeşitli malların fiyatlarını da dikkate alarak tüketim malları arasında tercihte bulunmak zorunda kalmaktadır. Çoğu zaman fiyatı yüksek olan gıda maddeleri yerine fiyatı düşük olan gıda maddelerini seçmektedir.

Bu durumda olan aileler, büyük bir olasılıkla beslenme dışı harcamalarının (kira, ulaşım, yakıt, elektrik ve benzerleri) bir kısmını da beslenme harcamalarından kısarak elde edebilmektedir. Sonuçta, gelir düzeyinin düşük ve yetersiz olması, dar gelirli kişi ve ailelerin sağlıklı ve dengesiz beslenme yapmasına yol açmaktadır.

TÜRK-İŞ tarafından hesaplanan açlık ve yoksulluk sınırı tutarları ile elde edilen gelir arasındaki fark, çalışanların içinde bulunduğu geçim sıkıntısının boyutlarını ortaya koyan önemli bir gösterge olmaktadır.